

**Ομιλία στην παρουσίαση του βιβλίου του Αρμάντο Χαρτ
ALDABONAZO – στην κουβανική επαναστατική παρανομία**

Νίκος Καρανδρέας

Πρόεδρος του Ελληνοκουβανικού Συνδέσμου Φιλίας και Αλληλεγγύης

24/2/24

Το βιβλίο αυτό είναι μία εκ των ένδον αφήγηση των γεγονότων της κουβανικής επανάστασης, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την επαναστατική δράση στις πόλεις, τα Πεδινά, όπως καθιερώθηκε να ονομάζονται στην Κούβα. Εκ των ένδον τόσο με την έννοια του ότι ο αφηγητής είναι ένα από τα βασικά μέλη του επαναστατικού κινήματος, αλλά και με την έννοια μιάς προσωπικής και σε σημαντικό βαθμό συναισθηματικά φορτισμένης αναφοράς στα στοιχεία εκείνα που διαμόρφωσαν εκτός των άλλων και την ίδια την προσωπικότητα, την αγωνιστικότητα και την κοσμοθεωρία του συγγραφέα.

Η αφήγηση ξεκινά με μιά σύντομη αναδρομή στην ιστορία της Κούβας και στις 3 προηγούμενες επαναστάσεις της καθώς και στα συμβάντα πριν από την πραξικοπηματική κατάληψη της εξουσίας από τον Μπατίστα στις 10 Μάρτη 1952.

Η αναδρομή αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για όποιον δεν είναι εξοικωμένος με την ιστορία της Κούβας και βοηθάει να γίνει αντιληπτή η αγωνιστική ετοιμότητα της νεολαίας αλλά και μεγάλου τμήματος του λαού.

Θα άξιζε ίσως να επισημάνω και εγώ την άθλια πολιτική, οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Κούβας, ποικιλότροπα εξαρτημένης από τις ΗΠΑ, η οποία ακύρωνε στα πράγματα κάθε άρθρο του προοδευτικού Συντάγματος του 1940. Ιδιαίτερα οι κοινοβουλευτικές κυβερνήσεις του Γράου Σαν Μαρτίν και του Κάρλος Πρίο Σοκαράς (1944 - 1952) συνδύαζαν την απόλυτη υποταγή στο βορειοαμερικάνικο και εγχώριο κεφάλαιο με την εκτεταμένη διαφθορά, την κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος, εξαγορές, δημιουργία από το τίποτα νέων εκατομμυριούχων, τον ακραίο αντικομμουνισμό (ψυχρός πόλεμος – Μακαρθισμός), τη χρησιμοποίηση βίας και γκανγκστερικών συμμοριών για τον έλεγχο του συνδικαλιστικού κινήματος και τη δολοφονία πολλών κομμουνιστών ηγετών.

Σύμφωνα με τον Φιντέλ Κάστρο ο ακραίος αντικομμουνισμός ήταν το βασικό στοιχείο της πολιτικής και κυριαρχούσε στον τύπο, ραδιόφωνο, τηλεόραση και κινηματογράφο. Το Λαϊκό Σοσιαλιστικό κόμμα είχε απομονωθεί και τα αστικά κόμματα αρνούσαν οποιαδήποτε σχέση με αυτό.

Η οικονομία, βασισμένη μονόπλευρα στην παραγωγή ζάχαρης, βρισκόταν σε ύφεση. 600.000 άνεργοι στο χωριό και στην πόλη ζούσαν σε άθλιες συνθήκες. Φτώχεια, αθλιότητα, τζόγος, βία και πορνεία κυριαρχούσαν.

Από εκεί, από αυτή την κατάσταση ξεκινά ένα από τα πιο σημαντικά θέματα της αφήγησης του Χαρτ. Πώς δηλαδή η αθλιότητα αυτή, που βρισκόταν σε πλήρη αντίθεση με τους προηγούμενους ηρωικούς αγώνες, ώθησε τα πιο αγνά παιδιά της Κούβας, παρά τον διαφορετικό βαθμό συνείδησης, τις διαφορετικές πολιτικές και κοινωνικές απόψεις και τη διαφορετική κοινωνική προέλευση, να αντισταθούν στον κατήφορο που είχε πάρει η χώρα.

Μετά το πραξικόπημα, η απόλυτη απαξίωση των αστικών κομμάτων, η σύμπλευση κάποιων με τον Μπατίστα και η αυτοεξορία των άλλων δημιούργησαν ένα πολιτικό κενό το οποίο προσπάθησαν να καλύψουν κάποια εφήμερα πολιτικά σχήματα, η οργάνωση των φοιτητών κτλ.

Ο συγγραφέας περιγράφει γλαφυρά αυτή την αυθόρμητη αντιστασιακή δράση που όπως ξέρουμε, πήρε συγκεκριμένη μορφή και πρόγραμμα με την επίθεση στην Μονκάδα. Ήταν ένα πρόγραμμα που είχε επεξεργαστεί ο Φιντέλ Κάστρο με την ομάδα του. Ένα πρόγραμμα ανατροπής όχι μόνο της δικτατορίας αλλά και της σάπιας πολιτικοκοινωνικής και οικονομικής κατάστασης που ήταν το υπόβαθρο της. Ο προγραμματικός στόχος της υλοποίησης των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών διατάξεων του Συντάγματος του 1940, η επίκληση στην επαναστατικότητα, φιλελευθερισμό και παναμερικανισμό του Χοσέ Μαρτί ήταν στοιχεία που ένωσαν όλους τους αντιστασιακούς και δημιούργησαν ένα πολιτικό κίνημα αντίστοιχο αλλά πολύ βαθύτερο από εκείνο του Τσιβάς, το Κίνημα της 26 Ιούλη.

Δεύτερο ενωτικό στοιχείο ήταν οι φανερές ηγετικές και ηθικές αξίες της προσωπικότητας που Φ. Κάστρο, η ικανότητά του να αντιλαμβάνεται τις διαθέσεις του λαού, να θέτει

αποφασιστικά, με οξύνοια και με ευελιξία τους εκάστοτε στόχους της πάλης, ώστε αυτοί να είναι εύκολο να υιοθετηθούν από το επαναστατικό κίνημα και το λαό.

Με την τακτική αυτή και μέσα από τις εμπειρίες του αγώνα αποκρυσταλλώθηκαν οι προωθημένες κομμουνιστικές ιδέες του ηγετικού πυρήνα του κινήματος, αλλά και βοηθήθηκαν να κατανοήσουν οι υπόλοιποι πως οι ιδέες του Μαρτί και το Σύνταγμα του 1940 είχαν, στις σύγχρονες συνθήκες, φυσικό επακόλουθο και, συνάμα, αναγκαία προϋπόθεση για την υλοποίηση τους, το πέρασμα σε ένα ανώτερο στάδιο, τη σοσιαλιστική επανάσταση.

Αυτό εκφράζεται στο γράμμα του Χαρτ προς την οικογένειά του από τη φυλακή, μετά το θάνατο του αδελφού του Ενρίκε τον Απρίλη του 1958: *«Εάν παρά την τόση συσσωρευμένη εμπειρία στην κοινωνιολογία και την ιστορία δεν καταφέρουμε να κινητοποιήσουμε κάθε κουβανό στην καθοριστική δράση ενάντια στην τυραννία, ή αν μετά την ανατροπή της δεν είμαστε σε θέση να τους διατηρήσουμε σε κίνηση προς την απελευθέρωση από όλες τις αλυσίδες τους, τότε θα έχουμε αποτύχει να λάβουμε εκδίκηση για τον Ενρίκε».*

Ο ίδιος ο Χαρτ, εμποτισμένος με τις ιδέες του Μαρτί και άλλων προοδευτικών διανοουμένων, δεν ήταν το 1952 κομμουνιστής. Όμως ήταν πολύ κοντά. Στο αποχαιρετιστήριο γράμμα του προς τους συναγωνιστές του της Ομοσπονδίας Πανεπιστημιακών Φοιτητών τον Οκτώβρη 1952 γράφει: *«Η ιστορική επιταγή του υπό διαμόρφωση επαναστατικού κινήματος είναι η δημιουργία μιας κυβέρνησης που οι εξυγιαντικές της παρεμβάσεις θα κατευθυνθούν όχι μόνο κατά των εγκληματιών της 10 Μάρτη, αλλά επίσης ενάντια σε όλα τα οικονομικά, κοινωνικά και, πάνω από όλα, τα πολιτιστικά αίτια που γέννησαν το πραξικόπημα».*

Το ότι η ιδεολογική αυτή ωρίμανση του Χαρτ, ενός από τα σημαντικά ηγετικά στελέχη της επανάστασης δεν ήταν μεμονωμένο γεγονός, αλλά μια εξέλιξη που αφορούσε τη μεγάλη πλειοψηφία των Κουβανών εκφράζει καθαρά το σύνθημα που αντήχησε σε όλη τη χώρα: *«Si Fidel es comunista que me pongan en la lista!».*

Η σταδιακή, μέσα από τον αγώνα εξέλιξη ιδεών και τακτικής είχε και άλλες εκφάνσεις, με τις οποίες ασχολείται το βιβλίο:

1. Την διαφορετική άποψη που είχε δημιουργηθεί στα δύο διαφορετικά πεδία δράσης, στη Σιέρα και στα Πεδινά, που κάθε ένα, όπως γράφει ο Χαρτ, αναδεικνυε με διαφορετικό τρόπο τη φύση της διαδικασίας που βρισκόταν σε εξέλιξη. Στη Σιέρα έδιναν το βάρος στη στρατιωτική νίκη που θα προκαλούσε την κατάρρευση του καθεστώτος και στη συνέχεια στην κήρυξη γενικής απεργίας που θα παρέλυε κάθε προσπάθεια αντίδρασης ή σφετερισμού της νίκης, όπως και έγινε. Στα Πεδινά, αντίθετα, οι συνθήκες της πάλης ωθούσαν στη δημιουργία στρατηγικής που έδινε το κύριο βάρος στην γενική απεργία, πάντα όμως σε συνδυασμό με ένα αποφασιστικό στρατιωτικό πλήγμα κατά των ενόπλων δυνάμεων του καθεστώτος. Η στρατηγική αυτή οδήγησε στην αποτυχημένη γενική απεργία τον Απρίλη 1958.
2. Την αναβάθμιση της αρχικής πύο χαλαρής δομής του Κινήματος 26 Ιουλίου, πολιτικής και στρατιωτικής σύμφωνα με τις αποφάσεις της ηγεσίας του Κινήματος στη Σιέρα Μαέστρα, τον Μάϊο 1958. (Ενοποίηση του Κινήματος κάτω από ενιαία ηγεσία της εκτελεστικής επιτροπής στη Σιέρα με γ. γραμματέα Φ. Κάστρο. Ενιαία στρατιωτική διοίκηση – ανώτατος διοικητής Φ. Κάστρο)
3. Μιά σχετική αναντιστοιχία ωρίμανσης ανάμεσα στη Σιέρα και τα Πεδινά. Έτσι, σύμφωνα με το Χαρτ, ο Τσε θεωρούσε πως οι σοσιαλιστικές ιδέες είχαν αποκρυσταλλωθεί στην ηγεσία του κινήματος, ενώ για πολλούς από τους Πεδινούς ήταν ακόμα στη διαδικασία διαμόρφωσης και όχι χωρίς αντιφάσεις και αμφιβολίες.

Στα προλεγόμενα της αμερικανίδας εκδότριας Μέρι-Άλις Γουότερς αναφέρεται πως οι διαφορές αυτές – ουσιαστικά αναπόφευκτες σε κάθε πολιτικό οργανισμό, έχουν διογκωθεί και χρησιμοποιούνται από εχθρούς της Επανάστασης στις ΗΠΑ για να υποστηρίξουν πως με κατάλληλους χειρισμούς της βορειοαμερικανικής κυβέρνησης θα μπορούσαν τα στελέχη των Πεδινών να είχαν αναδειχτεί ως πολιτική ηγεσία του κουβανικού λαού μετά την ανατροπή του Μπατίστα με αποτέλεσμα την απώλεια του σοσιαλιστικού χαρακτήρα της Επανάστασης. Στο κατασκευάσμα αυτό δίνει την πρέπουσα απάντηση ο Αρμάντο Χαρτ μέσα στις σελίδες του Aldabonazo. Διαβάστε το να δείτε ποιά είναι αυτή!

Το βιβλίο είναι γεμάτο από πολύτιμες πληροφορίες και μιά από σημαντικότερες είναι αυτή για την προσπάθεια δημιουργίας το Νοέμβριο του 1957, στο Μαϊάμι του λεγόμενου Συμβουλίου Κουβανικής Απελευθέρωσης απο το Αυθεντικό Κόμμα, το Ορθόδοξο Κόμμα, το Επαναστατικό Διευθυντήριο και άλλες οργανώσεις. Ανάμεσά τους εμφανιζόταν και το Κίνημα 26 Ιουλίου, το οποίο δεν είχε πάρει μέρος στις συζητήσεις, εκπροσωπούμενο από δυο στελέχη που δεν είχαν καμία σχετική εξουσιοδότηση. Η δημιουργία του Συμβουλίου αυτού δημοσιεύτηκε στον τύπο των ΗΠΑ πριν γίνει γνωστή στην ηγεσία του Κινήματος. Ήταν μια προσπάθεια (ίσως με την προτροπή των αμερικανών;) να υφαρπαγεί η συναίνεση του Κινήματος, να εγκλωβιστεί αυτό στα αστικά πλαίσια και, με τον τρόπο αυτό, να εξασφαλιστεί η αστική και βέβαια ανεκτή από τον ιμπεριαλισμό διαδοχή του Μπατίστα. Η καταδίκη του εγχειρήματος αυτού από την ηγεσία του Κινήματος ήταν άμεση με το «Μανιφέστο προς το έθνος» που συνέταξε ο Φ. Κάστρο στις 14 Δεκέμβρη 1957, ένα ντοκουμέντο μεγάλης ιστορικής και πολιτικής σημασίας, αλλά, θα έλεγα, και μεγάλης πολιτικής τέχνης που κυκλοφόρησε στην Κούβα σε πάνω από 500.000 αντίτυπα.

Θα ήθελα να μην μιλήσω περισσότερο, αλλά νομίζω πως όσα έχω πει μέχρι τώρα δεν δίνουν, όπως θα έπρεπε, την αίσθηση της μέθεξης στον επαναστατικό αγώνα, το πνεύμα αφοσίωσης και αυταπάρνησης, αποφασιστικότητας και τόλμης που αποτελούν το καθοδηγητικό μοτίβο αυτού του βιβλίου· όλων αυτών που σηματοδοτούν την υπέρβαση της καθημερινότητας, των μικρών και μεγάλων δεσμεύσεων που κάνουν τον άνθρωπο λιγότερο άνθρωπο, υπέρβαση που μόνο η συμμετοχή σε έναν κοινό αγώνα για την απελευθέρωση μπορεί να πραγματοποιήσει. Αυτό πιστεύω είναι το νόημα της φράσης του Αρμάντο Χαρτ στον επίλογο του Aldabonazo: *«Σε αυτό το βιβλίο υπάρχει μιά μεγάλη δόση της προσωπικής μου ζωής η οποία δεν μου ανήκει».*

Το Aldabonazo είναι αφήγηση μιάς καίριας φάσης του ηρωικού αγώνα ενός λαού που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, τα τελευταία χρόνια μάλιστα, κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες και επικίνδυνες συνθήκες. Ελπίζω πως δεν θα διαβαστεί σαν ένα οποιοδήποτε ανάγνωσμα του ελεύθερου χρόνου μας, αλλά πως θα αποτελέσει έναυσμα για να δυναμώσει η αλληλεγγύη μας με τον κουβανικό λαό και την επανάστασή του.